

Тітова, О.А. (2023). Методологічні підходи до розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали XII міжнар. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 19–20 жовт. 2023 р.), (Н Г. Ничкало, В. О. Радкевич, І. В. Андрощук [та ін.], ред.). Хмельницький : ХНУ.

Тітова Олена

Інститут професійної освіти

Національної академії педагогічних наук України (м. Київ)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ

Проблема розвитку професійної компетентності викладачів, зокрема у фахових коледжах, демонструє міждисциплінарний характер і очевидно вимагає комплексного дослідження, основу якого мають складати методологічні засади та система принципів і способів організації теоретичного і практичного складників вивчення досліджуваного феномену [2].

На основі тлумачення поняття «методологічний підхід» як сукупності ідей, (що виражають загальну наукову позицію вченого), принципів (що складають основу дослідницької стратегії) та способів діяльності (для реалізації обраної стратегії на практиці) [1], визначимо функцію методологічних підходів. Як відомо, єдність методологічних підходів до формування або розвитку досліджуваного феномену визначає методологію дослідження. У зарубіжній педагогічній теорії знаходимо дві моделі, які ілюструють методологію.

Таблиця 1

Моделі методології у зарубіжній педагогічній теорії

1 – Модель Е. Ентоні (Anthony's Model) [4]	2 – Доповнена модель Дж. Річарда та Т. Роджерса (Richard and Rogers' Revised Model) [5]
МЕТОДОЛОГІЯ: підхід → метод → спосіб	МЕТОДОЛОГІЯ: підхід → задум → процес

Аналіз представлених моделей дозволяє зробити висновок стосовно того, що методологія поєднує теорію з практикою, а на основі методологічних

підходів визначаються педагогічні умови формування або розвитку досліджуваного феномену. Слід також зауважити, що, орієнтуючись на вимоги методологічних підходів науковець розробляє методiku та підбирає діагностичний інструментарій.

Очевидним є те, що у будь-якому дослідженні методологію складатимуть загальні (основні) методологічні підходи (ті, що є витребуваними у будь-якому педагогічному дослідженні, проте обґрунтовуються з позицій напрямів дослідження та структури досліджуваного феномену) та специфічні (методологічні підходи, які надають дослідженню певних особливостей, новизни; вибираються з позицій напрямів дослідження та структури досліджуваного феномену).

Зважаючи на ці позиції, до основних методологічних підходів розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів, на нашу думку, варто віднести підходи: *системний* (вимогами якого є дослідження процесу розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів як системи, що поєднує зміст, методи, форми, технології і засоби), *діяльнісний* (за вимогами цього підходу професійний розвиток викладача має здійснюватися під час здійснення ним освітньої, виховної, методичної, наукової та іншої діяльності у закладі освіти та зо його межами), *особистісно-орієнтований* (передбачає необхідність самоосвіти викладача, а також орієнтацію на себе як особистість, зважаючи на те, що вже досягнуто, і те, чого викладач потребує для подальшого професійного розвитку), *аксіологічний* (за вимогами цього підходу необхідно створити умови для формування системи цінностей як у викладачів закладу освіти, так і у здобувачів), *культурологічний* (передбачає розвиток загальної і професійної культури викладачів), *комунікативний* (наголошується на розвитку ефективної комунікації з усіма учасниками освітнього процесу).

До переліку специфічних підходів пропонуємо включити *компетентнісний* (спрямовує процес підвищення кваліфікації викладача на розвиток професійної компетентності до найвищих рівнів), *середовищний* (передбачає, з одного боку,

створення розвивального освітнього середовища викладачем, а з іншого – розвиток професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів у середовищі закладу освіти засобами корпоративного навчання), *інформаційний* (наголошує на можливості професійного зростання викладача через ефективне використання інформації, інформаційних технологій та діяльності з опрацювання інформації), *гуманістичний* (орієнтує процес розвитку професійної компетентності викладачів на особистість викладача, урахування його потреб і бажань, природніх задатків, розвиток творчого потенціалу тощо), *синергетичний* (забезпечує міждисциплінарний характер професійного розвитку викладача, уможлиблює застосовування моделей та алгоритмів пізнання з однієї області для інших [3]), *технологічний* (передбачає розвиток професіоналізму викладача завдяки технологізації процесу, що дозволяє структурувати етапи, цілі, форми, методи і засоби, щоб зробити сам процес цілеспрямованим).

Таким чином, орієнтація на положення та дотримання вимог схарактеризованих методологічних принципів дозволяє концептуально визначити напрями і позиції діяльності викладачів фахових коледжів, спрямованої на результативне професійне зростання. Подальші дослідження варто орієнтувати на вибір і обґрунтування принципів розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів з урахуванням актуальних напрямів та чинників, а також означених методологічних підходів.

Література

1. Жигір В. І. Методологічні підходи як основа науково-педагогічних досліджень у професійній освіті. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Вип. 48(101). 2016. С. 107–115. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pfto_2016_48_16. – мова укр.

2. Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С. В. *Методологія та організація науково-педагогічних досліджень: підручник*. Київ: Компринт, 2016. 491 с.
3. Тітова О. А. *Педагогічна система розвитку творчого потенціалу майбутніх інженерів у аграрних університетах: теоретичне обґрунтування та методичне забезпечення : монографія*. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2019. 324 с.
4. Anthony, Edward M. 1963. "Approach, Method, and Technique". *English Learning* 17: 63-67. An Arbor: University of Michigan Press.
5. Richard, Jack and Rodgers, Theodore S. 1993. *Approaches and Method in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.